

13/01/2025

י"ג טבת תשפ"ה

עבור: הוועדה המיוחדת לזכויות הילד, הכנסת

חומרי רקע מטעם איגוד האינטרנט הישראלי לשיבות המעקב בנושא: הזכות להישכח של קטינים

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)¹, מתכבד להגיש חומרי רקע ונתונים לשיבת הוועדה שתתקיים ביום 14.1.2025 בנושא "הזכות להישכח של קטינים", עם תשתית לדיון הציבורי על פרטיות קטינים בעידן הדיגיטלי והזכות להישכח בהקשר זה.

בתמצית, אנו מציעים לעגן את הזכות להישכח של קטינים בחוק הגנת הפרטיות, באופן שיאפשר לקטינים (ואנשים שבגרו והביעו הסכמה בהיותם קטינים) שליטה במידע אודותיהם, הן בראי הקושי שבהסתמכות על הסכמתם מדעת והן בראי הרצון להגביר את השליטה של קטינים על תפוצת המידע אודותיהם. בניגוד למצב הקיים, ראוי שסירוב לבקשה יהיה ממניעים ענייניים בלבד, ושניתן יהיה לערער על סירוב זה לבית המשפט.

I. שימושי רשת ומוגנות קטינים בישראל - תמונת מצב עדכנית

רשת האינטרנט בכלל, והרשתות החברתיות בפרט, הינן חלק אינטגרלי ומרכזי בחייהם של ילדים ובני נוער. בסקר שערך איגוד האינטרנט נמצא כי בשנת 2024 קרוב ל-100% מבני הנוער בישראל השתמשו ברשתות חברתיות – 99% השתמשו בוואטסאפ, 98% השתמשו ביוטיוב, 84% באינסטגרם ו-70% בטיקטוק.²

במקביל ליתרונות הרבים הנובעים כתוצאה משימוש של ילדים ובני-נוער ברשת, שימוש זה טומן בחובו גם אתגרים וקשיים מסוגים שונים. אתגר מרכזי נוגע לסוגיית השמירה על פרטיות ילדים ברשת ולהגנה על ילדים מפני פגיעות העשויות להתרחש כתוצאה מחשיפת מידע הנוגע אליהם ברשת. במסגרת שימוש ברשתות חברתיות נוטים ילדים ובני-נוער לחשוף מידע אישי רב באופן אשר עלול לחשוף אותם לפגיעה.

בסקר שערך המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת ב-2022 נמצא כי כ-33% מבני הנוער המשחקים במשחקי רשת, מסרו לפחות פעם אחת את פרטי חשבון המשתמש שלהם לאדם אחר; כ-33% מבני הנוער קיבלו פרטי חשבון משתמש מאדם אחר, כאשר 7% קיבלו פרטים מאדם שאינם מכירים במרחב הפיזי; כ-25% מבני הנוער דיווחו כי ביקשו מהם פרטים אישיים כבר במשחק ראשון עם מישהו שאינם מכירים

¹ איגוד האינטרנט הישראלי הוא עמותה בלתי תלויה וללא כוונת רווח, המנהלת שתי תשתיות אינטרנט חיוניות בישראל - מרשם שמות המתחם המדינתי (.il) והפצת המידע על אודותיו ל-DNS, ומחלף האינטרנט הפנים-מדינתי (IIIX). האיגוד הוכרז בשנת 2018 כמפעיל "מערכת ממוחשבת חיונית" על פי חוק הסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח-1998. במקביל לפעולתו התשתיתית, פועל האיגוד לקידום ושמירה על עקרונות דמוקרטיים בפעולתו של האינטרנט בישראל. בכלל זה, מפרסם איגוד האינטרנט מחקרי מדיניות המיועדים ליידע ולטייב את זירת האינטרנט הישראלית והגלובלית, על בסיס עבודת מחקר מקיפה ומומחיותו בצמתים מגוונות של משפט וטכנולוגיה. מחקרי מדיניות אלו כוללים ידע מקצועי והמלצות מעשיות עבור גורמי ממשל והקהל הרחב. למידע נוסף, ראו <https://www.isoc.org.il>.

² איגוד האינטרנט הישראלי, "שימוש ברשתות חברתיות ושירותים מקוונים בקרב ילדים ונוער בישראל: נתוני 2024" (קישור).

הכרות מוקדמת. שיעורים גבוהים יותר נרשמו בקרב בנות (כ-30%) ובקרב בני נוער מהחברה הערבית (כ-35%). למעלה מ-40% מבני הנוער נחשפו לתכנים לא הולמים ובכללם בריונות וביוש, תוכן מיני ואף הצעות מגוונות. שיעורי חשיפה גבוהים במיוחד לתכנים לא הולמים נרשמו בקרב בנות (כ-47%).³

לפי נתונים לרבעון השלישי של 2024 של מוקד 105 שמפעיל המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת,⁴ 30% מהפניות למוקד היו עקב עבירות מין ברשת. 21% מתוכן היו עקב סחיטה מינית ו-15% עקב הפצת סרטון או תמונה מיניים. 20% מהפניות היו עקב בריונות וביוש, מתוכן 17% עקב הפצת סרטון או תמונה מביכים ו-17% עקב הפצת דפי שנאה.

באופן כללי ומאז תחילת מלחמת "חרבות ברזל" בפרט, ילדים ובני נוער בישראל היו חשופים למגוון פגיעות ברשת. בסקר שערך המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת שפורסם באפריל 2024,⁵ נמצא כי 30% מבני הנוער העידו כי בשנה האחרונה פנה אליהם אדם זר ברשת, עלייה של 7% לעומת שנת 2019. כמו כן, נמצא כי 63% מבני הנוער נחשפו לתוכן קשה הקשור למלחמה ברשתות החברתיות ובמשחקי מחשב ו-57% נחשפו לשיח לאומני או אנטישמי הקשור למלחמה. 61% ציינו שהיו להם חששות או תחושות קשות בגלל חשיפה לתכנים פוגעניים ברשת.

על רקע הסכנות הללו, עולה צורך להתאים את הרשת לילדים ובני-נוער, על מנת להגן עליהם ולשמר את בטיחותם ופרטיותם, תוך שימור זכותם לגשת לרשת וליהנות מהיתרונות שלה. פרטיות בפרט היא מרכיב חשוב בכך, ושמירה על פרטיות קטינים היא הכרחית לצורך יצירת תחושת ביטחון בעת גלישתם ברשת.

בשנת 2016 פרסם איגוד האינטרנט הישראלי מסמך [מדיניות הסדרה מוצעת לפרטיות ילדים בעידן האינטרנט](#). במסמך נסקרה בהרחבה סוגיית פרטיות קטינים בעידן האינטרנט, וההסדרים הנוגעים אליה ובעולם. להלן מובאת תמצית המסמך ביחס לזכות להישכח של קטינים:

II. פרטיות קטינים בעידן האינטרנט

מחקרים מעידים כי ילדים ובני נוער מבקשים פרטיות, לרבות ברשת. כל האמור מחייב הכרה בזכותם לפרטיות של ילדים – הן מצד הורי הילדים והן מצד המדינה, שחובתה לאפשר לילדים להביא זכות זו לידי ביטוי. מנגד, ילדים (בעיקר בגילאים צעירים) נחשבים ככלל ככאלו שאין בידם את היכולת הקוגניטיבית והנפשית להבין את מורכבות והיקף השימוש במידע ברשת, ולהתמודד עם הסכנות הקיימות ברשת.

כיום, חוק הגנת הפרטיות לא כולל התייחסות מיוחדת לקטינים. החוק מחיל דרישה אחידה של הסכמת אדם לשימוש במידע אודותיו על מנת להתיר שימוש כזה.⁶ אולם, ילדים, בעיקר כאלו בגילאים צעירים, נחשבים ככאלו הנעדרים את היכולת הקוגניטיבית להבין באופן מלא את ההשלכות של שימושם ברשת.

³ המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת, "סיכונים בעולם הגיימינג" (מרץ 2023) ([קישור](#)).

⁴ המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת, "דוח מוקד 105 – רבעון שלישי (יולי-ספטמבר) 2024" (ינואר 2025) ([קישור](#)).

⁵ המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת, "סקר דעת קהל התנהגויות אנטי-חברתיות בקרב בני נוער" (אפריל 2024) ([קישור](#)).

⁶ סעיף 1 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

בנוסף, ילדים נמצאים במצב של חוסר שוויון מובנה בינם לבין הוריהם. בין קטין להוריו יש פערי כוחות אדירים. פערי כוחות אלו עשויים להביא לכך שקטין יסכים לבקשת הוריו לוותר על פרטיות, גם בנסיבות בהן הוא לא באמת היה מוכן לכך.

חרף האמור, הסכמה מהווה מסגרת משפטית המאפשרת לאדם לבטא ולהביא לידי מימוש את יכולתו לקבל החלטות הנוגעות לאופן ניהול חייו, ולמעשה מעניקה לו תחושת שליטה בחייו. הסכמה מהווה רכיב מכונן וקריטי בתפיסת הפרטיות, שמעצים את האינדיבידואל ומאשש את כבודו כאדם. דברים אלו רלוונטיים במיוחד למתבגרים אשר שימושם ברשת – וחיפושם אחר פרטיות בשימוש זה – מהווה חלק מתהליך התעצבות האישיות והזהות שלהם.

לפיכך, על כל הסדר שיעוגן בעניין זה להכיר במתח בין הבעייתיות שבשימוש במידע לאור הסכמת קטין (ואף הסכמת הוריו) לבין הצורך לאפשר לקטינים – במצבים מסוימים – להסכים לשימוש במידע הנוגע אליהם.

III. הזכות להישכח של קטינים והצעות לעיגון בדין הישראלי

"הזכות להישכח" היא זכותו של הפרט לדרוש מחיקה של מידע הנוגע אליו כאשר אין סיבה לגיטימית לניהול ושמירה שלו. כמו הזכות לפרטיות באופן כללי, גם קיומה של זכות להישכח מעצים את הפרט – כפי שהסכמתו של הפרט לשימוש במידע אודותיו מאפשרת את השימוש הזה, כך גם עולה צורך לכבד את הסכמתו להפסקת השימוש ומחיקת המידע. דוגמה להסדר שמכיר בזכות הזו היא תקנות ה- General Data Protection Regulation ("GDPR") באיחוד האירופי.⁷ התקנות מקנות זכות להישכח לכלל הפרטים, בלי תלות בסוג המידע, ומאפשרות למחזיקים במידע לסרב לבקשות הסרה מטעמים מוצדקים בלבד. זאת, בלי הבחנה בין קטינים למבוגרים.⁸

סעיף 14 לחוק הגנת הפרטיות בישראל מאפשר לכל אדם לבקש תיקון או מחיקה של מידע אודותיו שאינו נכון, שלם, ברור או מעודכן. הסדר זה אינו מעגן בצורה מלאה את הזכות להישכח, מאחר והוא מתנה את הזכות לתיקון ומחיקת מידע בכך שיש פגם כלשהו במידע שנאסף. עיקרה של הזכות להישכח הוא העצמת הפרט, וזה מחייב את הרחבתה של הזכות להסרת מידע. ביחס לקטינים ובשל הקושי שטבוע בהסכמה, ייתכן שרצוי לאפשר זאת אף ללא סיבה מיוחדת. כמו כן, ההסדר הנוכחי בחוק הגנת הפרטיות אינו כולל התייחסות מיוחדת לקטינים, ולנסיבות המיוחדות שתוארו לעיל לגבי קטינים, אשר מחייבות התאמת מנגנון ההסכמה לטובתם.

כפי שצוין, בהליך מתן הסכמה לשימוש במידע על אודות קטין קיימים כשלים אינהרנטיים הנובעים מקושי להבין את השלכות השימוש במידע, ומיחסי הכוחות הלא שוויוניים בין הורים לילדיהם. לאור כך ולאור ההכרה בזכותו של אדם לשלוט במידע הנוגע אליו, מן הראוי כי לילדים (ולילדים שבגרו) תעמוד הזכות

⁷ Regulations (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (27.4.16)

⁸ סעיף 17 ל-GDPR.

לדרוש את הפסקת השימוש הנוגע אליהם, הסרת המידע אודותיהם וביטולה של הסכמה שניתנה בעניין זה על ידם או על-ידי הוריהם, שעה שהיו קטינים.

לכן, אנו מציעים לעגן את הזכות להישכח של קטינים בחוק הגנת הפרטיות, באופן שיאפשר לקטינים (ואנשים שבגרו והביעו הסכמה בהיותם קטינים) שליטה במידע אודותיהם, הן בראי הקושי שבהסתמכות על הסכמתם מדעת והן בראי הרצון להגביר את השליטה של קטינים על תפוצת המידע אודותיהם. בניגוד למצב הקיים, ראוי שסירוב לבקשה יהיה ממניעים ענייניים בלבד, ושניתן יהיה לערער על סירוב זה לבית המשפט (בדומה למצב הקיים ביחס לבקשות חופש המידע לפי סעיפים 8 – 10 לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998):

"חזרה מהסכמה לשימוש במידע על אודות קטין

- (1) לכל אדם, לרבות קטין, תהא הזכות לדרוש את ביטול הסכמה שניתנה לשימוש במידע על אודותיו בעת היותו קטין, וזאת ללא תלות בזהות נותן ההסכמה (ההורה או הקטין) או בסוג המידע.
- (2) קבלת דרישתו של אדם לחזור מהסכמה שניתנה בעניינו בעת היותו קטין משמעותה הפסקת השימוש במידע, לרבות הפסקת העברתו לצדדים שלישיים, ומחיקתו ממאגר המידע.
- (3) סירוב לבקשה יהא משיקולים ענייניים שיפורטו ויהיו בכתב. סרב מי שקיבל את ההסכמה לשימוש במידע לבקשת החזרה מההסכמה של אדם, תהא לאותו אדם זכות לערער על סירוב זה בפני בית המשפט המוסמך."

נשמח לעמוד לרשותכם בכל הבהרה או בקשה למידע נוסף. ניתן לפנות אלינו באמצעות הדוא"ל: policy@isoc.org.il

בברכה ובכבוד רב,

עו"ד יורם הכהן
מנכ"ל
איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

ד"ר אסף וינר
סמנכ"ל רגולציה ומדיניות
איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)